

Reformationspolemik i Vestervig Kirke

af Jørgen Kjærgaard

Om et synligt levn efter reformationen i Nordens største landsbykirke.

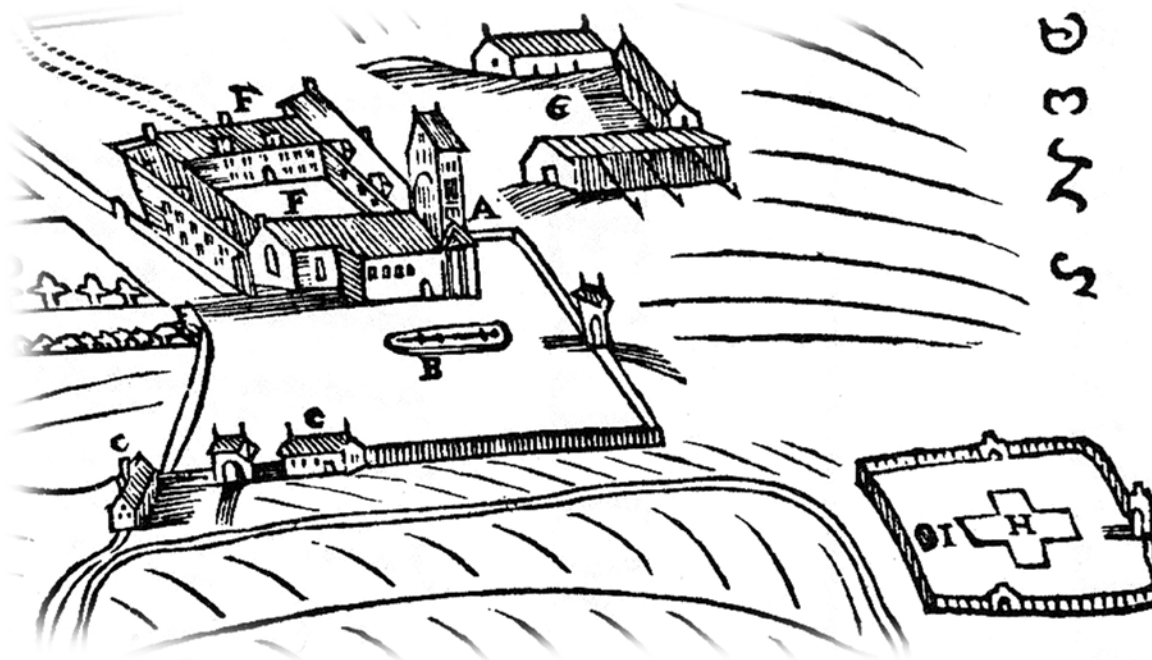
I Danmark blev reformationen mere sunget end prædiken ind. De nye, evangeliske salmer på folkesproget og folkeviselignende melodier var uovertrufne som kommunikationsmiddel for den lutherske kristendomsforståelse – at bibelordet først og sidst var hver mands og ikke kirkens ejendom.

Livtaget mellem katolsk og luthersk var allerede taget, da reformationen i 1536 blev en politisk kendsgerning.

Allerede i 1526 havde Hertug Christian af Gotorp befaleet kirkerne i Slesvig hertugdømme at gå over til de evangeliske – og beordret sognepræsterne omskolet ved det nyoprettede præsteseminarium i

Haderslev. Én af de tvangsudskrevne var præsten Thomas Knudsen – far til den senere domprovst i København, Hans Thomissøn, der redigerede den første officielle salmebog for dobbeltmonarkiet Danmark-Norge.; »...dertil hjalp mig da min kiære Fader Mester Thomas Knudson, som udi 44 Aar hafuer predicket, og endnu, i sit 66. Aar, predicker, Gud ske loff, Iesu Christi rene euangelium udi Hygom ved Ribe...« Prædiken og salmesang var reformationens vigtigste værktøj.

Blandt de første lutherske salmebøger på dansk var to, der redigeredes i Malmø henholdsvis 1528 og 1529. I dem findes et afsnit, benævnt »den iudske



Vestervig kirke og kloster som gengivet i Resens Danske Atlas, 1680'erne.



Foto: Henrik Bolt-Jørgensen.

aftensang«, bestående af en række salmer til brug ved hverdagsgudstjenester.

Antagelig er denne »jyske aftensang« redigeret i Viborg omkring 1526, måske af den lokale lutherske foregangsmand Jørgen Sadolin, der med bistand af reformationens danske bannerfører, Hans Tausen, faktisk foranstaltede en regulær luthersk revolte i

byen, hvorunder de ophidsede borgere trængte ind i Gråbrødreklostrets Kirke – som klosterkrøniken beretter: »...de nedbrød døren til vort hellige hus, og førte prædikanten ind... (som) lod tre af partiets sange afskrige af tilhørerne for at lægge hindringer i vejen for de aftenlovsange og vigilier for de afdøde, som brødrene samtidig istemte...«

Det evangeliske røre trak en chokbølge gennem den danske, katolske kirke, som ikke evnede at stille meget op imod de nye tanker. Visse modtræk blev dog forsøgt. Således finder man på et hvælvfag i Vestervig Klosterkirkes nordside et kalkmaleri fra netop 1520'erne med afbildning af en gris, der med strittende børster spiller på en sækkepibe – markedspladsens og gøglernes instrument. Tolkningen er ikke vanskelig, når man husker samtidens vigtigste kirkelige stridigheder. Her, hvor netop klostrets fromme tidesang blev fremført med skolede stemmers kirkelatin på kunstfærdige, gregorianske toner, advares enhver besøgende mod at lytte til de folkelige melodier – og dermed de lutherske salmer. Den katolske modreformation satte trumf på og bandlyste enhver form for instrumentalmusik i kirken.

Det gik lige modsat. Klosterkirken blev sognekirke – og dermed hus for den lutherske salmegudstjeneste. I dag tillige rammen om et rigt koncertliv og hjemsted for ét af landets største orgler.

Jørgen Kjærgaard
Født 1957. Lektor, adj. professor, tidl. sognepræst i Vestervig-Agger.